

NORMATIVNO (NE)TOČNI OBLIK – POLAZIŠTE I ISHODIŠTE ISTRAŽIVANJA UČINKOVITOSTI POVROTNE INFORMACIJE

APSTRAKT: U istraživanjima pisanih radova učenika zbirno su prikazane najčešće vrste normativno netočnih oblika (Travinić, 1957/1958; Rosandić, 2002; Alerić, 2009). S ciljem njihova smanjivanja i otklanjanja metodička teorija predlaže primjenu različitih strategija pružanja povratne informacije. Kako bi se utvrdila učinkovitost učiteljeve povratne informacije, u ovom je istraživanju longitudinalno praćena uporaba normativno (ne)točnih oblika u pisanim radovima istih učenika. Analiza je, zbog opsežnosti, usmjerena na uporabu aoristnog izraza glagola *biti* u kondicionalu za 1. os. jd. Analizom je obuhvaćeno po šest školskih zadataka istih učenika (N = 44) osnovne škole. Deskriptivnom analizom utvrđena je čestotnost normativno (ne)točne uporabe promatranog oblika u školskim zadacima tijekom vremena, učiteljevo pružanje povratne informacije, te kratkoročna učinkovitost povratne informacije, a kvalitativnom je analizom prikazano dolazi li tijekom vremena do smanjenja normativno netočne uporabe i može li se govoriti o ulozi povratne informacije u tom smanjenju.

Gljučne reči: istraživanja učinkovitosti povratne informacije, izvornojezična istraživanja, normativno (ne)točni oblik, povratna informacija.

NORM-(NON)DEVIANT FORM – THE STARTING POINT AND END POINT OF FEEDBACK EFFECTIVENESS RESEARCH

ABSTRACT: Research on written students' assignments collectively displays the most common types of norm-deviant forms (Travinić, 1957/1958; Rosandić, 2002; Alerić, 2009). With the aim of their reduction and elimination, the application of different feedback strategies is proposed in the teaching methodology literature. In order to determine the effectiveness of the teacher's feedback, the use of norm-(non)deviant forms in written assignments of the same students was recorded longitudinally. Due to its broad scope, the analysis was focused on the use of the 1st p. sing. aorist form of the verb *biti* ('be'). The analysis comprised six written assignments of the same primary school students (N=44). The descriptive analysis has determined the frequent use of the observed norm-(non)deviant form in written assignments over time, teacher feedback, and its transient effectiveness, whereas the qualitative analysis has shown whether there is a reduction in the use of norm-deviant forms over time and if it can be attributed to feedback.

Key words: feedback effectiveness research, first language research, norm-(non)deviant form, feedback, written assignment.

1. UVOD

S obzirom na to da je svrha nastave školskog predmeta Hrvatski jezik osposobiti učenike za pisanu i govorenu komunikaciju na hrvatskom standardnom jeziku, a da se prilikom njegove uporabe pojavljuju i oblici koji nisu u skladu sa standardnojezičnom normom, s ciljem njihova smanjivanja i otklanjanja u pisanoj proizvodnji metodička teorija predlaže primjenu različitih strategija pružanja povratne informacije (v. Težak 1998, Visinko 2010). Dok istraživanja učinkovitosti povratne informacije u izvornojezičnom kontekstu izostaju, nekoliko je istraživanja u kojima su izdvojeni najčešći normativno netočni gramatički oblici koje učenici rabe (Travinić 1957/1958, Rosandić 2002, Alerić, 2009). Građu u istraživanjima uglavnom čine školske zadaće, pokazatelji pismenosti učenika na određenom stupnju obrazovanja, koje učenici pišu dvaput u godini, po jednom u svakom polugodištu. Travinić (1957/1958) je zamjedbom o istovjetnim normativno netočnim oblicima koji se ponavljaju u novim učeničkim pisanim radovima potaknuo na longitudinalno praćenje uporabe određenih normativno (ne)točnih oblika u pisanim radovima istih učenika, te uloži učiteljeve povratne informacije u smanjivanju njihove normativno netočne uporabe. Zbog opsežnosti, u ovom je radu analiza usmjerena na uporabu aoristnog izraza glagola *biti* u kondicionalu za 1. os. jd.

2. ISTRAŽIVANJA POJAVNOSTI NORMATIVNO (NE)TOČNIH OBLIKA (I AORISTNOG IZRAZA POMOĆNOG GLAGOLA *BITI* U KONDICIONALU)

Pojavnost normativno netočnog aoristnog izraza glagola *biti* u kondicionalu za 1. os. jd. u učeničkim pisanim radovima utvrđena je u Travinića (1957/1958), Rosandića (2002) i Alerića (2009). Travinić najčešće normativno netočne oblike navodi na temelju sakupljenih bilješki o školskim zadaćama učenika srednje škole tijekom jedne školske godine, te među dvadeset i pet najčešćih kategorija normativno netočnih oblika izdvaja i pisanje aoristnog izraza glagola *biti* u kondicionalu, dok Rosandić (2002) ne navodi koji je korpus (i je li) predstavljao polazište u navođenju odstupanja od norme u učeničkim pisanim radovima, ali također izdvaja normativno netočnu uporabu aoristnog izraza pomoćnog glagola *biti* u kondicionalu. U navedenim istraživanjima izostaju podatci o čestotnosti uporabe tih oblika (i normativne i nenormativne). Čestotnost normativno netočne uporabe morfoloških oblika na korpusu učeničkih osnovnoškolskih i srednjoškolskih školskih zadaća istraživao je Alerić (2009). Prikazuje se ukupan broj odstupanja u školskim zadaćama učenika od 5. do 8. razreda osnovne škole

i učenika od 1. do 4. razreda srednje škole. Autor navodi kako bi smisao raščlambe odstupanja za svaki razred osnovne i srednje škole bio u dobivanju odgovora na to dolazi li do smanjenja broja odstupanja u višim razredima u odnosu na niže razrede, no zaključuje kako je i bez uočavanja konkretnih odstupanja u pojedinim osnovnoškolskim i srednjoškolskim razredima moguće zaključiti da se za najveći broj odstupanja od morfološke norme može utvrditi smanjenje u svim starijim razredima i osnovne i srednje škole. Među najčešćim se odstupanjima našla i normativno netočna uporaba aoristnog izraza glagola *biti* u kondicionalu za 1. os. jd. – (N= 67) OŠ, (N = 43) SŠ. U istraživanju nije prikazan suodnos točne i netočne proizvodnje tog oblika i nije izdvojeno u koliko je školskih zadaća utvrđena nenormativna uporaba, odnosno koliko je učenika uporabilo normativno netočni oblik, ni koji su oblik jezičnog izražavanja učenici pisali u školskim zadaćama. Jelaska i Bjedov (2015) provjerile su ovladanost odabranim gramatičkim standardnojezičnim oblicima na kraju osnovnoškolskog obrazovanja. Aoristni izraz glagola *biti* u kondicionalu za 1. os. jd. sudionici su trebali zapisati u sljedećoj rečenici:

Rado _____ (biti) putovao u Dubrovnik ako uštedim dovoljno novaca.

Istraživanjem se stječe uvid u to koliko je sudionika točno uporabilo određeni oblik. Dok je 81,41% (N = 219) sudionika napisalo u 1. os. jd. pravilan oblik *bih*, 14,81% (N = 40) sudionika napisalo je *bi*. Nešto manje sudionika, 3,72% (N = 10), napisalo je ostale gramatički netočne oblike (Jelaska, Bjedov 2017: 243).

Uočava se kako je u dosad objavljenim radovima težište bilo na prepoznavanju i utvrđivanju čestotnosti normativno netočne uporabe (izuzev Jelaska, Bjedov 2017). Takav je pristup razvidan i u radu Sovića (1967/1968: 23) koji je, analizirajući pismenost učenika na prijemnom ispitu, naveo: „Svakako, ima i pozitivnih zapažanja, ali o njima sada neću govoriti”. No, da bismo mogli govoriti o smanjenju netočne uporabe tijekom vremena i uloži povratne informacije u tom smanjenju, trebali bismo imati potpuniju sliku, odnosno trebali bismo znati koliko učenici uopće koriste kondicional, a onda i koji je odnos točne, odnosno netočne uporabe aoristnog izraza glagola *biti* u kondicionalu tijekom vremena.

3. VRSTA NORMATIVNO (NE)TOČNOG OBLIKA KAO VARIJABLA U ISTRAŽIVANJIMA UČINKOVITOSTI POVROTNE INFORMACIJE

Ni nakon šezdesetak godina, tijekom kojih su provedena brojna istraživanja, osobito u inojezičnom kontekstu, nema jasnih i potpunih odgovora povećava li se točnost učenika u pisanju, odnosno je li učiteljevo pružanje povratne informacije na normativno netočne oblike u učeničkim pisanim radovima

učinkovito. Razlozi su tomu ponajprije metodološke poteškoće i propusti. Stoga se u posljednjih dvadesetak godina težilo usavršavanju metodologija, te su identificirane ključne varijable i postupci nezaobilazni u ispitivanjima učinkovitosti povratne informacije.

Prvi važan doprinos usavršavanju metodologije razlikovanje je ispitivanja dugoročne i kratkoročne učinkovitosti. U nekim se ranim istraživanjima učinkovitost povratne informacije utvrđivala na temelju usporedbe pisanog rada za koji je učitelj dao povratnu informaciju i ispravka pisanog rada. Iako su ti rezultati vrijedni, jer govore koliko uspješno sudionici ispravljaju označene normativno netočne oblike u pisanim radovima po unesenoj povratnoj informaciji učitelja, primjenom se takve metodologije ne mjeri prava učinkovitost povratne informacije, odnosno promjena u vještini učenika da piše točnije u novoj situaciji kao posljedica pružanja povratne informacije. Stoga se u suvremenim istraživanjima svjesno razlikuju i provode istraživanja kratkoročne i dugoročne učinkovitosti povratne informacije. Dugoročna učinkovitost utvrđuje se uspoređivanjem pisanog rada za koji je učenik dobio povratnu informaciju i novog pisanog rada (npr. Bitchener, Young, Cameron 2005, Bitchener 2008), a kratkoročna učinkovitost uspoređivanjem pisanog rada za koji je učenik dobio povratnu informaciju i ispravka tog pisanog rada (npr. Hashwell 1983, Chandler 2003, Ferris 2006). Najcjelovitiji pristup uočava se u istraživanjima u kojima je ispitivanjem obuhvaćena i kratkoročna i dugoročna učinkovitost (npr. Van Beuningen, De Jong, Kuiken 2008).

Važan je nedostatak ranih istraživanja, zbog kojega su osporavani pozitivni rezultati učinkovitosti povratne informacije, izostanak kontrolnih skupina (npr. Lalande 1982, Robb, Ross, Shortreed 1986). Prave bi kontrolne skupine trebale biti takve da u potpunosti izostane učiteljeva povratna informacija. Zbog etičkih razloga kontrolne skupine i u suvremenim istraživanjima nisu u potpunosti lišene učiteljeve povratne informacije već je dobiju za sadržaj i kompoziciju (npr. Semke 1984, Bitchener, Young, Cameron 2005) ili se kontrolne skupine potiču na samoispravak ili ti sudionici imaju više prilika/vremena za uvježbavanje pisanja (Van Beuningen, De Jong, Kuiken 2008).

No, vrsta normativno netočnog oblika ključna je varijabla izostavljena u ranim istraživanjima. Tako su istraživanja bila usredotočena na učinkovitost različitih strategija pružanja povratne informacije (npr. Semke 1984, Robb, Ross, Shortreed 1986), te su u tim istraživanjima rezultati prikazivani sumarno kako za sve sudionike tako i za sve normativno netočne oblike, prikazujući ih kao jednu zajedničku kategoriju.

Važnost usmjeravanja na pojedine vrste normativno netočnih oblika u ispitivanjima učinkovitosti različitih strategija pružanja povratne informacije ponajbolje je prikazano u istraživanju Bitchenera, Younga i Cameron (2005). Ispitali su dugoročnu učinkovitost primjene različitih strategija pružanja povratne informacije na povećanje točnosti triju normativno netočnih oblika odabranih na temelju čestotnosti njihove uporabe u prvom pisanom radu. Istraživanje je pokazalo da ni za jednu od primijenjenih strategija nema diferencijalnog efekta kada su odabrani normativno netočni oblici promatrani kao jedna kategorija. No, kada se učinkovitost mjerila odvojeno za odabrane vrste normativno netočnih oblika, utvrđena je statistička značajnost točnije uporabe kao posljedica pružanja povratne informacije. Tako sudionici, koji su bili izloženi eksplicitnoj povratnoj informaciji i petominutnim konzultacijama u kojima su istraživači posebnu pozornost usmjerili na tri normativno netočna oblika, statistički značajno točnije rabe prošlo vrijeme i određeni član, ali ne i prijedloge. Time se ukazuje na činjenicu da su plodonosnija istraživanja u kojima se ispituje učinkovitost različitih strategija pružanja povratne informacije na zasebne normativno netočne oblike, jer se priznaje činjenica da različite jezične kategorije predstavljaju različite domene znanja i da se usvajaju u različitim fazama i procesima (Bitchener, Young, Cameron 2005: 201 prema Ferris 1999, 2002, Truscott 1996). Lako bi se moglo reći da je Truscott (1996), možda najveći zagovaratelj odbacivanja pružanja povratne informacije u pisanju, bio u pravu kada je rekao da je pružanje povratne informacije neučinkovito, argumentirajući svoje stavove istraživanjima u kojima su svi normativno netočni oblici analizirani i tumačeni kao jedna zajednička kategorija. No, točno je da je pristup istraživanjima učinkovitosti povratne informacije neučinkovit ako se provodi ne izdvajajući vrstu normativno netočno oblika kao varijablu u oblikovanju metodologije. Rezultati navedenog istraživanja ukazuju i na to da iste strategije vjerojatno neće biti jednako učinkovite za sve vrste normativno netočnih oblika (Bitchener, Young, Cameron 2005)¹.

Također, istraživanje je pokazalo da točnost sudionika značajno varira između četiri pisana rada i da ne postoji linearan i uzlazni obrazac povećanja točnosti od jednog trenutka do drugog. Time se ukazuje na važnost praćenja promjena unutar pojedinca.

U posljednjih desetak godina, učinkovitost se različitih strategija pružanja povratne informacije i dalje utvrđuje primjenom neusmjerene povratne informacije, ali se prati promjena u točnijoj uporabi određenog/određenih oblika ili se provode

¹ Vidi i Truscott 1996: 343.

istraživanja učinkovitosti različitih strategija pružanja povratne informacije primjenom usmjerene povratne informacije kojom povratnoj informaciji podliježe samo jedan ili nekoliko normativno netočnih oblika (npr. Bitchener, Knoch 2008; Ellis, Sheen, Murakami, Takashima 2008). Utvrđen je doprinos pružanja povratne informacije u oba slučaja, što nam kazuje da i neusmjerena i usmjerena povratna informacija mogu biti učinkovite, ali zasad izostaju istraživanja koja bi ciljano testirala koji je od tih dvaju pristupa učinkovitiji.

U ovom se radu polazi od normativno netočnog oblika i čestotnosti njegove i točne i netočne uporabe u školskim zadaćama da bi se ti podatci mogli iskoristiti kao polazište istraživanja učinkovitosti povratne informacije. Usto, u toj složenosti, u središtu su pozornosti pojedinac i promjena koju u točnosti ostvaruje tijekom vremena.

3. 1. Sudionici i građa

Građu u istraživanju činilo je po šest školskih zadaća istih učenika (N = 44) dvaju razrednih odjela jedne škole u Primorsko-goranskoj županiji. Školske su zadaće učenici pisali tijekom:

- 5. razreda (2018./2019.) – dvije školske zadaće (u prikazu rezultata: 1. i 2. ŠZ)
- 6. razreda (2019./2020.) – jedna školska zadaća (u prikazu rezultata: 3. ŠZ)²
- 7. razreda (2020./2021.) – dvije školske zadaće (u prikazu rezultata: 4. i 5. ŠZ)
- 8. razreda (2021./2022.) – jedna školska zadaća (1. polugodište) (u prikazu rezultata: 6. ŠZ)³.

Anonimnost sudionika osigurana je kodiranjem osobnih podataka, te su stoga u analizi školskih zadaća podatci povezani s kodovima učenika, ali ne i osobnim podacima. Osobni podatci učenika (ime i prezime) i dodijeljeni kodovi dostupni su samo istraživaču.

Školsku zadaću učenici pišu u različitim oblicima jezičnog izražavanja kojima su bili poučeni i čije su pisanje uvježbavali na određenom stupnju

² U školskoj godini 2019./2020., zbog ostvarivanja nastave u *online* okruženju (uslijed pandemije virusa COVID19), 2. školska zadaća nije pisana.

³ U trenutku pisanja rada učenici, čije se školske zadaće analiziraju, nisu još pisali 2. školsku zadaću u 8. razredu.

obrazovanja. U analiziranim školskim zadaćama sudionici su pisali sljedeće oblike jezičnog izražavanja:

- 1. – subjektivno pripovijedanje u 1. osobi
- 2. – subjektivni opis osobe
- 3. – stvaralačko prepričavanje s promjenom gledišta
- 4. – autobiografija
- 5. – osobno pismo
- 6. – osvrt.

3. 2. Način istraživanja

U svakoj je školskoj zadaći od 5. do 8. razreda svakog pojedinog sudionika za aoristni izraz glagola *biti* u kondicionalu za 1. os. jd. izdvojeno:

- ukupna uporaba (normativno točna i normativno netočna);
- primjer normativno netočne uporabe;
- je li učitelj normativno netočnu uporabu označio povratnom informacijom;
- je li učenik pisao ispravak školske zadaće;
- ako je učenik pisao ispravak školske zadaće, je li normativno netočni oblik ispravio točno ili netočno;
- primjer točnog ili netočnog ispravka.

Svaku je školsku zadaću i ispravak školske zadaće istraživač čitao tri puta.

Deskriptivnom analizom prikupljenih podataka dobili su se odgovori u vezi s: (a) uporabom promatranog oblika, (b) normativno (ne)točnom uporabom promatranog oblika i (c) kratkoročnom učinkovitosti povratne informacije u vezi s normativno (ne)točnom uporabom promatranog oblika i to:

- koliko sudionika u različitim oblicima jezičnog izražavanja rabi aoristni izraz glagola *biti* u kondicionalu za 1. os. jd. i razlikuje li se uporaba s obzirom na oblik jezičnog izražavanja;
- koji je omjer normativno točne, odnosno normativno netočne uporabe u ukupnoj uporabi aoristnog izraza glagola *biti* u kondicionalu za 1. os. jd.;
- smanjuje li se omjer netočne uporabe aoristnog izraza glagola *biti* u kondicionalu za 1. os. jd. tijekom vremena;
- koliko je normativno netočnih uporaba označeno učiteljevom povratnom informacijom;

- od ukupnog broja normativno netočnih uporaba koje su označene povratnom informacijom, koliko ih je točno/netočno ispravljeno. Podatci su obrađeni u programu SPSS.

Kvalitativnom su se analizom dobili odgovori u vezi s dugoročnom učinkovitosti povratne informacije i normativno (ne)točnom uporabom aoristnog izraza glagola *biti* u kondicionalu za 1. os. jd. pojedinih sudionika koji su u nekoj od školskih zadaća normativno netočno uporabili promatrani oblik.

4. REZULTATI I RASPRAVA

4. 1. Ukupna uporaba aoristnog izraza glagola *biti* u kondicionalu za 1. os. jd.

U Tablici 1. prikazana je ukupna uporaba aoristnog izraza glagola *biti* u kondicionalu za 1. os. jd. izražena u frekvencijama (*f*) i postotcima (%) u šest školskih zadaća pisanih tijekom četiriju školskih godina.

UPORABA UKUPNO		nijednom	jednom	dvaput	triput	nema podataka	UKUPNO SUDIONIKA
1. ŠZ	f	34	6	0	0	4	44
	%	77,3	13,6	0,0	0,0	9,1	100,0
2. ŠZ	f	32	7	0	1	4	44
	%	72,7	15,9	0,0	2,3	9,1	100,0
3. ŠZ	f	20	12	3	0	9	44
	%	45,5	27,3	6,8	0,0	20,5	100,0
4. ŠZ	f	24	14	4	1	1	44
	%	54,5	31,8	9,1	2,3	2,3	100,0
5. ŠZ	f	27	14	3	0	0	44
	%	61,4	31,8	6,8	0,0	0,0	100,0
6. ŠZ	f	22	16	3	0	3	44
	%	50,0	36,4	6,8	0,0	6,8	100,0

Tablica 1. Ukupna uporaba aoristnog izraza glagola *biti* u kondicionalu za 1. os. jd.

Između 45,5% i 77,3% sudionika, ovisno o školskoj zadaći, ni jednom nije uporabilo aoristni izraz glagola *biti* u kondicionalu za 1. os. jd. (1. – 77,3%; 2. – 72,7%; 3. – 45,5%; 4. – 54,5%; 5. – 61,4%, 6. – 50,0%). Ako rabe, sudionici najčešće aoristni izraz glagola *biti* za 1. os. jd. rabe jednom u školskoj zadaći (1. –

13,6%; 2. – 15,9%; 3. – 27,3%; 4. – 31,8%; 5. – 31,8%; 6. – 36,4%). Sudionici rijetko u školskoj zadaći rabe aoristni izraz glagola *biti* za 1. os. jd. dvaput u istoj školskoj zadaći (3. – 6,8%; 4. – 9,1%; 5. – 6,8%; 6. – 6,8%), a iznimno rijetko triput (2. – 2,3%; 4. – 2,3%). Više od tri uporabe istog učenika u nekoj od školskih zadaća nisu zabilježene.

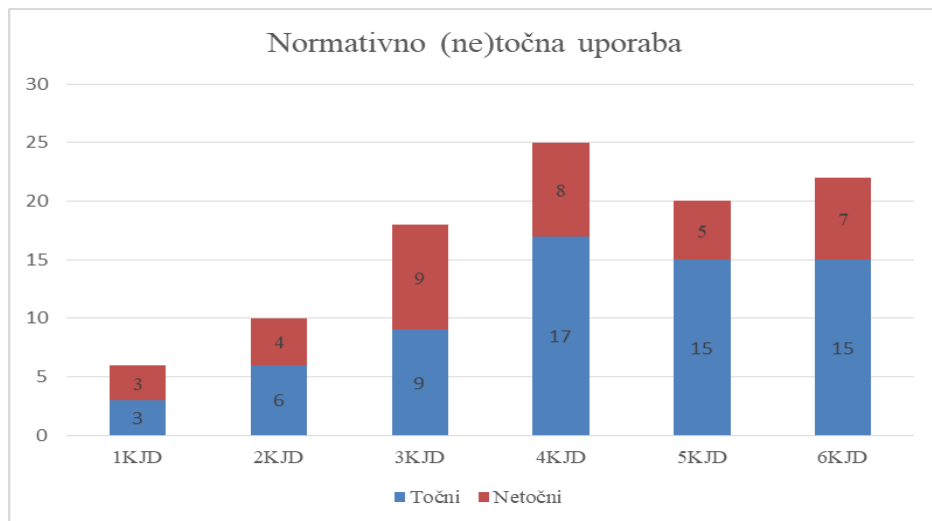
Najviše je različitih učenika ($f = 19$) rabilo aoristni izraz glagola *biti* u kondicionalu za 1. os. jd. u 4. i 6. školskoj zadaći. Nešto manji broj različitih učenika rabi u 5. ($f = 17$), u 3. ($f = 15$), u 2. ($f = 8$), a u 1. ($f = 6$). U 4. školskoj zadaći učenici su pisali autobiografiju, a u 6. osvrt.

Rezultati u vezi s ukupnom uporabom aoristnog izraza glagola *biti* u kondicionalu za 1. os. jd., neovisno o tome je li uporaba bila normativno točna ili netočna, pokazuju da se u pisanim radovima učenika taj oblik rijetko rabi. Između 45,5% i 77,3% sudionika, ovisno o školskoj zadaći, ni jednom nije uporabilo aoristni izraz glagola *biti* za 1. os. jd. Najčešću uporabu, odnosno najviše je različitih sudionika uporabilo aoristni izraz glagola *biti* u kondicionalu za 1. os. jd. kada su pisali autobiografiju, te osvrt. Rezultati ukazuju na to da se ukupna uporaba aoristnog izraza glagola *biti* za 1. os. jd. razlikuje ovisno o obliku jezičnoga izražavanja koji učenici pišu⁴.

4. 2. Normativno (ne)točna uporaba aoristnog izraza glagola *biti* u kondicionalu za 1. os. jd.

U Grafu 1. prikazana je frekvencija točne, odnosno netočne uporabe aoristnog izraza glagola *biti* u kondicionalu za 1. os. jd.

⁴ U statističkoj analizi zbog vrlo niskih frekvencija uporabe promatranog oblika računanje statističke značajnosti nije bilo smisleno.

Graf 1. Omjer normativno (ne)točne uporabe aoristnog izraza glagola *biti* u kondicionalu za 1. os. jd.

Rezultati pokazuju da sudionici u školskim zadaćama između 50% i 75% (1. – f = 3, ili 50%; 2. – f = 6, ili 60%, 3. – f = 9, ili 50%, 4. – f = 17, ili 68%; 5. – f = 15 ili 75%; 6. – f = 15, ili 68,2%) normativno točno rabe aoristni izraz glagola *biti* u kondicionalu za 1. os. jd. U ukupnom prikazu, neovisno o tomu koliko je sudionika i koji su točno sudionici rabili promatrani oblik, moglo bi se uočiti da je u 2., 4., 5. i 6. školskoj zadaći aoristni izraz glagola *biti* u kondicionalu za 1. os. jd. češće rabljen normativno točno no što je rabljen normativno netočno.

4. 3. Učiteljeva povratna informacija

Tablica 2. prikazuje učiteljevo pružanje povratne informacije na normativno netočnu uporabu aoristnog izraza glagola *biti* u kondicionalu za 1. os. jd. u školskim zadaćama učenika. Brojevi u stupcu „Pružena povratna informacija” označavaju koliko je normativno netočnih uporaba učitelj označio određenim tipom povratne informacije u školskoj zadaći učenika, dok brojevi u stupcu „Nije pružena povratna informacija” pokazuju koliko normativno netočnih uporaba učitelj nije označio određenim tipom povratne informacije.

Školska zadaca	Pružena povratna informacija	Nije pružena povratna informacija	Uporaba aoristnog izraza glagola <i>biti</i> u kondicionalu za 1. os. jd. – ukupno
1. ŠZ	1	2	3
2. ŠZ	2	2	4
3. ŠZ	5	4	9
4. ŠZ	4	4	8
5. ŠZ	5	0	5
6. ŠZ	5	2	7
UKUPNO	22	14	36

Tablica 2. Učiteljeva povratna informacija na normativno netočnu uporabu aoristnog izraza glagola *biti* u kondicionalu za 1. os. jd.

Uočava se da nisu sve normativno netočne uporabe označene učiteljevom povratnom informacijom. Ako se u obzir uzmu smjernice metodičke teorije, očekivala se veća zahvaćenost ovih normativno netočnih oblika učiteljevom povratnom informacijom, ali ako se u obzir uzmu rezultati dosad provedenih istraživanja, rezultati ne iznenađuju. Connors i Lunsford (1988) uočili su da su učitelji označili neke, ali ne sve moguće normativno netočne oblike u pisanom radu (43% od ukupnog broja normativno netočnih oblika), a čak su i češće označavani normativno netočni oblici označeni u 2/3 njihova pojavljivanja, a rjeđe označavani normativno netočni oblici svaki 4. put od pojavljivanja. U te postotne vrijednosti smještaju se i rezultati ovog istraživanja. Pritom, valja spomenuti da se u nas preporučuje sveobuhvatna povratna informacija (što je opsežan posao) i da učitelji istovremeno moraju ispravljati veliki broj školskih zadataka u kratko vrijeme (što je vremenski zahtjevan posao), što bi sigurno mogao biti dodatni mogući razlog zbog kojeg učitelji ne mogu uhvatiti i označiti sva odstupanja u pisanim radovima.

4. 4. *Kratkoročna učinkovitost povratne informacije*

U tablici koja slijedi (Tablica 3) prikazana je kratkoročna učinkovitost povratne informacije, odnosno koliko su sudionici uspješno ispravili označeni normativno netočni oblik aoristnog izraza glagola *biti* u kondicionalu za 1. os. jd. Analizom su obuhvaćeni samo oni primjeri u kojima je normativno netočna uporaba bila označena učiteljevom povratnom informacijom i ako je sudionik pisao ispravak određene školske zadatke.

Kratkoročna učinkovitost	Točno ispravljeno	Netočno ispravljeno	Ukupno (pružena povratna informacija i pisan ispravak)
1. ŠZ	0	1	1
2. ŠZ	0	0	0
3. ŠZ	4	0	4
4. ŠZ	3	0	3
5. ŠZ	4	1	5
6. ŠZ	3	0	3
Ukupno	14	2	16

Tablica 3. Kratkoročna učinkovitost povratne informacije

Rezultati pokazuju da su sudionici većinu normativno netočnih oblika aoristnog izraza glagola *biti* u kondicionalu za 1. os. jd., koji su bili označeni učiteljevom povratnom informacijom, točno ispravili u ispravku pisanog rada. Samo dva primjera normativno netočne uporabe (jedan u 1. i jedan u 5. školskoj zadaći) sudionici nisu točno ispravili.

Istraživanja kratkoročne učinkovitosti (Haswell, 1983; Chandler, 2003; Ferris, 2006; Van Beuningen, De Jong, Kuiken, 2008) dosljedno pokazuju da sudionici uspješno ispravljaju normativno netočne oblike označene učiteljevom povratnom informacijom (između 50 i 90%, ovisno o tipu povratne informacije).

S obzirom na to da se dugoročna učinkovitost definira kao promjena u vještini učenika da piše točnije i s obzirom na to da se istražuje uspoređivanjem novog pisanog rada s pisanim radom za koji je učenik dobio povratnu informaciju, kvalitativna analiza u nastavku rada donosi pojedinačne primjere normativno (ne)točne uporabe aoristnog izraza glagola *biti* u kondicionalu za 1. os. jd. tijekom vremena. Tek nam analiza pojedinačne uporabe prikazuje možemo li i u kojim okolnostima govoriti o dugoročnoj učinkovitosti povratne informacije i dolazi li do povećanja točnosti u uporabi ovog oblika tijekom vremena.

4. 5. Utvrđivanje dugoročne učinkovitosti povratne informacije

U nastavku se prikazuju pojedinačni rezultati uporabe aoristnog izraza glagola *biti* u kondicionalu za 1. os. jd. Iz analize su izuzeti rezultati sudionika (N = 15) koji nisu pisali najmanje jednu školsku zadaću ili za koje nedostaju podatci o najmanje jednoj školskoj zadaći. Među sudionicima za koje su dostupni podatci o svih šest školskih zadaća (N = 29), napravljena je razdioba:

- sustavno točni (N = 13) – kada rabe, neovisno u koliko je to školskih zadaća, točno rabe promatrani oblik;

- sustavno netočni (N = 5) – kada rabe, neovisno u koliko je to školskih zadaća, netočno rabe promatrani oblik;
- nesustavno točni (N = 8) – kada rabe, neovisno u koliko je to školskih zadaća, imamo potvrdu i normativno točnih i normativno netočnih uporaba;
- nisu koristili (N = 3) – ni u jednoj školskoj zadaći nisu rabili promatrani oblik.

Dugoročnu učinkovitost povratne informacije i normativno točniju uporabu tijekom vremena u pisanim se radovima učenika može utvrđivati samo među onim sudionicima koji su bili nesustavno točni i sustavno netočni. No, prije toga prikazuju se i sudionici koji su bili sustavno točni.

Sudionici koji su sustavno točno rabili promatrani oblik (N = 13) rabili su ga najmanje u jednoj, a najviše u četiri različite školske zadaće, uglavnom jednom po školskoj zadaći, rijetko dvaput, kako je prikazano u Tablici 4. Za svaku je školsku zadaću naznačeno i koliko je puta sudionik u pojedinoj školskoj zadaći uporabio promatrani oblik. Dio sudionika (N = 6) točno rabi promatrani oblik u najmanje dvije školske zadaće (1, 3, 4, 5, 9, 11), dok ga drugi sudionici (N = 7) rabe samo u jednoj školskoj zadaći.

Sudionik	1. ŠZ	2. ŠZ	3. ŠZ	4. ŠZ	5. ŠZ	6. ŠZ
1.				+ (2)	+ (1)	+ (1)
2.	+ (1)					
3.	+ (1)		+ (1)	+ (1)		
4.		+ (1)		+ (1)	+ (2)	+ (2)
5.	+ (1)	+ (1)		+ (1)		
6.					+ (1)	
7.						+ (1)
8.			+ (1)			
9.			+ (1)		+ (1)	
10.		+ (1)				
11.				+ (1)		+ (1)
12.				+ (1)		
13.						+ (1)

Tablica 4. Prikaz sustavno točne uporabe aoristnog izraza glagola *biti* u kondicionalu za 1. os. jd.

Sudionici koji su sustavno netočno rabili promatrani oblik (N = 5) rabili su ga najmanje u jednoj, a najviše u tri različite školske zadaće, kako je prikazano

u Tablici 5. Za svaku je školsku zadaću naznačeno i koliko je puta sudionik u pojedinoj školskoj zadaći uporabio promatrani oblik.

Sudionik	1. ŠZ	2. ŠZ	3. ŠZ	4. ŠZ	5. ŠZ	6. ŠZ
14.			+ (1)			
15.						+ (1)
16.	+ (1)				+ (1)	
17.	+ (1)			+ (3)		+ (1)
18.				+ (1)	+ (1)	+ (1)

Tablica 5. Prikaz sustavno netočne uporabe aoristnog izraza glagola biti u kondicionalu za 1. os. jd.

Sudionik (14) rabio je promatrani oblik samo jednom i to u 3. školskoj zadaći. Učenik je pisao ispravak, ali mu normativno netočna uporaba nije bila označena učiteljevom povratnom informacijom.

(14)

Primjer: „*Pitao me je da li bi želio...*”

U ovom primjeru nije moguće utvrditi kratkoročnu učinkovitost, jer je izostala učiteljeva povratna informacija, a zbog toga što je oblik rabljen samo jednom u šest školskih zadaća, nije moguće utvrditi je li došlo do povećanja točnosti tijekom vremena.

Sudionik (15) rabio je promatrani oblik samo jednom u 6. školskoj zadaći. Učitelj je pružio povratnu informaciju, te je učenik u pisanju ispravka točno ispravio.

(15)

Primjer: „*Ovaj film bi preporučio...*”

Ispravak: „*Ovaj film bih preporučio...*”

Promatrani je oblik rabljen samo u jednoj od šest školskih zadaća, i to u posljednjoj pa, se ne zna kako je (i je li) sudionik rabio oblik u nekom novom pisanom radu. Utvrđuje se samo kratkoročna učinkovitost povratne informacije.

Sudionik (16) rabio je promatrani oblik u 1. i 5. školskoj zadaći. U obje je školske zadaće učitelj pružio povratnu informaciju, a učenik je u pisanju ispravka netočno ispravio po unesenoj učiteljevoj povratnoj informaciji.

(16)

1. ŠZ

Primjer: „*...željela bi da se vrijeme vrati...*”

Ispravak: „*...želim to opet ponoviti...*”

5. ŠZ

Primjer: „*A ja bi na to samo kinnula glavom...*”

Ispravak: „*A ja na to bi samo...*”

Na ovom primjeru možemo vidjeti kako povratna informacija kratkoročno nije bila učinkovita za uporabu promatranog oblika, te da tijekom vremena nije ostvareno povećanje točnosti.

Sudionik (17) rabio je promatrani oblik u 1., 4. i 6. školskoj zadaći. U 1. je pisao ispravak, ali mu normativno netočna uporaba nije označena učiteljevom povratnom informacijom.

(17)

Primjer: „*Voljela bi i sljedeće godine...*”

U 4. zadaći je sudionik triput netočno rabio promatrani oblik, a učitelj za jedan primjer daje povratnu informaciju, te učenik točno ispravlja po unesenoj učiteljevoj povratnoj informaciji, dok u dvama primjerima izostaje učiteljeva povratna informacija.

(17)

Primjer: „*...gdje bi se kupala po ljeti.*”

Ispravak: „*...di bih se kupala.*”

Primjer: „*Mogla bi reći da za ljeto živim.*”

Primjer: „*...ali ga ne bi mijenjala.*”

U 6. školskoj zadaći sudionik jednom rabi promatrani oblik, a po učiteljevoj povratnoj informaciji točno ispravlja.

(17)

Primjer: „*Voljela bi da je film...*”

Ispravak: „*Voljela bih da je film...*”

U primjerima ovog sudionika vidimo kako je povratna informacija kratkoročno učinkovita, ali sudionik u novoj situaciji ponavlja normativno netočnu uporabu promatranog oblika. Također, uočava se da dio normativno netočnih uporaba u ovog sudionika nije označen učiteljevom povratnom informacijom.

Sudionik (18) rabio je promatrani oblik u 4., 5. i 6. školskoj zadaći. U svim školskim zadaćama u kojima je rabljen normativno netočni oblik, sudionik je po učiteljevoj povratnoj informaciji točno ispravio. Ovo je najrazvidniji primjer

kratkoročne učinkovitosti, ali tijekom vremena, unatoč sustavno pruženoj povratnoj informaciji, sudionik ne ostvaruje točnost u pisanju promatranog oblika.

(18)

4. ŠZ

Primjer: „*Htjela bi još pričati...*”

Ispravak: „*Htjela bih...*”

5. ŠZ

Primjer: „*Voljela bi da je sve kao prije...*”

Ispravak: „*Voljela bih...*”

6. ŠZ

Primjer: „*Ovaj film bi stavila...*”

Ispravak „*...stavila bih...*”

Ako u istraživanju pratimo sudionike tijekom dužeg razdoblja i u pisanju više pisanih radova, u svakom pisanom radu u kojem se netočno rabi određeni oblik može se utvrđivati kratkoročna učinkovitost povratne informacije. No, to je moguće samo ako je učitelj normativno netočni oblik označio povratnom informacijom, a učenik pisao ispravak. Ako je zadovoljen taj uvjet, u sustavno netočnih sudionika (koji su normativno netočni oblik rabili u najmanje dvije školske zadaće) tada se može utvrditi dugoročna neučinkovitost povratne informacije. Također, u obzir treba uzeti i jesu li sve normativno netočne uporabe oblika koji se prati u istraživanju u određenog sudionika bile označene učiteljevom povratnom informacijom. Svaka bi nesustavnost potencijalno mogla biti povezana s izostankom učinkovitosti povratne informacije.

Nesustavno točni sudionici grupa su sudionika u čijim se školskim zadaćama potvrđuju i normativno točne i normativno netočne uporabe promatranog oblika (Tablica 6). Dugoročna učinkovitost povratne informacije moći će se u toj skupini utvrđivati ako su sudionici barem u dva pisana rada rabili promatrani oblik, ako su na normativno netočnu uporabu primili učiteljevu povratnu informaciju, ako su točno ispravili u pisanju ispravka pisanog rada i ako su u nekom novom pisanom radu normativno točno rabili promatrani oblik.

Sudionik	1. ŠZ		2. ŠZ		3. ŠZ		4. ŠZ		5. ŠZ		6. ŠZ		
	T	N	T	N	T	N	T	N	T	N		N	
19.					+	(1)	+	(1)					
20.							+	(1)	+	(1)		+	(1)
21.					+	(1)	+	(1)	+	(2)		+	(1)
22.					+	(2)						+	(1)
23.					+	(1)						+	(1)
24.			+	(2)	+	(1)	+	(1)				+	(1)
25.							+	(1)	+	(1)			
26.			+	(1)								+	(1)

Tablica 6. Prikaz nesustavno točne uporabe aoristnog izraza glagola biti u kondicionalu za 1. os. jd.

Sudionik (19) rabi samo u 3. školskoj zadaći promatrani oblik i to jednom normativno točno i jednom normativno netočno. S obzirom na to da nemamo novih potvrda uporabe, ne možemo utvrđivati promjenu u točnijoj uporabi tijekom vremena. Učitelj za normativno netočnu uporabu nije pružio povratnu informaciju.

(19)

Primjer: „...*te me upitao bi i volio...*”

Primjer: „*Morao bih napomenuti...*”

Sudionik (20) rabi promatrani oblik u 3., 4. i 6. školskoj zadaći. U 3. sudionik promatrani oblik rabi jednom normativno netočno, učitelj je pružio povratnu informaciju, a učenik je u pisanju ispravka točno ispravio. U 4. sudionik jednom rabi normativno točno što bi bila potvrda povećanje točnosti tijekom vremena. No, u 6. je ponovno potvrđena normativno netočna uporaba koju učitelj označava, te je sudionik prepoznaje samo kao pravopisnu pogrešku i u ispravku česticu *ne* u pisanju odvaja od glagola, ali ponavlja normativno netočnu uporabu promatranog oblika.

(20)

3. ŠZ

Primjer: „...*da bi li igrao za njih.*”

Ispravak: „...*da bih igrao za njih.*”

4. ŠZ

Primjer: „...*kada bih ja htio...*”

6. ŠZ

Primjer: „*Ovu knjigu nebi preporučio...*”

Ispravak: „*Ovu knjigu ne bi preporučio...*”

Sudionik (21) rabi promatrani oblik u 3., 4., 5. i 6. školskoj zadaći, a samo jednom normativno netočno u 3. školskoj zadaći, nakon čega oblik rabi samo normativno točno. Pri normativno netočnoj uporabi učitelj je pružio povratnu informaciju, te je sudionik u ispravku točno ispravio. Na primjeru školskih zadaća ovog sudionika možemo govoriti o povećanju točnosti tijekom vremena.

(21)

3. ŠZ

Primjer: „...s kojim bi se družio. ”

Ipravak: „...s kojim bih se družio. ”

4. ŠZ

Primjer: „...te bih jednog dana htjela... ”

Primjer: „...koje bih svakako ponovila. ”

5. ŠZ

Primjer: „...Voljela bih... ”

Primjer: „...kada bih ponovno mogla... ”

6. ŠZ

Primjer: „...Preporučila bih ju... ”

Sudionik (22) rabi promatrani oblik u 3., 5. i 6. školskoj zadaći, u 3. dvaput normativno točno, a potom u 5. i 6. po jednom normativno netočno. U 5. sudionik je po učiteljevoj povratnoj informaciji točno ispravio, ali ponovio normativno netočni oblik u 6., za koji je učitelj dao povratnu informaciju, ali sudionik nije pisao ispravak. U ovom primjeru možemo govoriti o kratkoročnoj učinkovitosti u vezi s 5. školskom zadaćom, ali, usporedimo li 5. i 6., vidimo da sudionik ne postiže povećanje točnosti tijekom vremena. Ostaje otvoreno pitanje zašto je učenik u ranijoj dobi određeni oblik točno rabio, a u kasnijoj netočno⁵.

(22)

3. ŠZ

Primjer: „...bih htio... ”

Primjer: „...Pa bih! ”

5. ŠZ

Primjer: „, Volio bi doći do tebe... ”

Ispravak: „...Volio bih... ”

6. ŠZ

⁵ Točna je uporaba može bitno povezana s poučavanjem kondicionala u 6. razredu (prema Nastavnom planu i programu za osnovne škole, 2005.), ali to nije moguće potvrditi.

Primjer: „...*Ovaj film bi mogao...*”

Isto uočavamo i u 23. Sudionika koji je oblik točno rabio u 3., a u 5. školskoj zadaći netočno. U 5., po unesenoj učiteljevoj povratnoj informaciji, sudionik točno ispravlja, što je potvrda kratkoročne učinkovitosti.

(23)

3. ŠZ

Primjer: „...*te sam rekao da bih htio...*”

5. ŠZ

Primjer: „...*ali samo malo bi se podružila s tobom...*”

Ispravak: „...*ali samo malo bih se podružila s tobom...*”

U školskim zadaćama sudionika (24), iako sudionik rabi promatrani oblik u 2., 3., 4. i 6. školskoj zadaći, te samo u 2. dvaput točno, a jednom netočno dok u ostalim školskim zadaćama po jednom normativno točno, ne možemo govoriti o povećanju točnosti tijekom vremena uslijed pružanja učiteljeve povratne informacije, jer je učitelj pružio povratnu informaciju na normativno netočni oblik, ali učenik nije pisao ispravak 2. školske zadaće. No, možemo govoriti o poboljšanju točnosti tijekom vremena.

(24)

2. ŠZ

Primjer: „*Uvijek kada bi došao...*”

Ispravak: /

Primjer: „*Ne bih ja bio ja...*”

Primjer: „*Ja ne bih bio ja...*”

3. ŠZ

Primjer: „*Bih!*”

4. ŠZ

Primjer: „...*pogotovo kad bih išao...*”

6. ŠZ

Primjer: „*Film bih svima preporučio...*”

Na primjeru školskih zadaća sudionika (25) uočava se povećanje točnosti tijekom vremena, ali tomu nije doprinijela povratna informacija. Sudionik u dvije školske zadaće rabi promatrani oblik, u 3. jednom netočno, a u 4. jednom točno, ali na normativno netočnu uporabu nije pružena učiteljeva povratna informacija, a nije pisan ni ispravak.

(25)

3. ŠZ

Primjer: „...*pitao me bi li htio...*”

4. ŠZ

Primjer: „...*vjerojatno bih odustala.*”

I, u školskim zadaćama posljednjeg sudionika (26) ponavlja se isto kao i u 25. sudionika. Sudionik rabi promatrani oblik u dvjema školskim zadaćama, prvi put netočno u 2., ali učitelj nije pružio povratnu informaciju (za to), dok u 6. školskoj zadaći sudionik piše točno. Možemo uočiti poboljšanje tijekom vremena, ali ne kao posljedicu pružanja povratne informacije.

(26)

2. ŠZ

Primjer: „...*i nebi je dao...*” (označen znak za rastavljeno pisanje)

Ispravak: „...*i ne bi je dao...*”

6. ŠZ

Primjer: „*Preporučio bih...*”

Ukupni je prikaz točne/netočne uporabe promatranog oblika dao naslutiti da tijekom vremena sudionici češće normativno točno rabe promatrani oblik nego normativno netočno, a analiza je pojedinačne uporabe aoristnog izraza pomoćnog glagola *biti* u kondicionalu za 1. os. jd. pokazala kako u nekih sudionika koji ga normativno netočno rabe ne dolazi do povećanja točnosti u uporabi tijekom vremena (16, 17, 18, 22, 23), dok neki sudionici ostvaruju povećanje točnosti (21, 24, 25, 26).

Ako u istraživanju pratimo sudionike longitudinalno i u pisanju više pisanih radova, u primjerima sudionika koji nesustavno točno rabe određeni oblik možemo utvrđivati dugoročnu učinkovitost povratne informacije. No, prethodno prikazani primjeri sudionika koji su nesustavno točno rabili promatrani oblik prikazuju složenost donošenja takvih zaključaka na korpusu školskih zadaća. Tako su neki sudionici tijekom vremena, iako su u ranijoj životnoj dobi promatrani oblik točno rabili, kasnije isti oblik počeli rabiti normativno netočno (22, 23). U školskim zadaćama troje sudionika (24, 25, 26) dolazi do poboljšanja tijekom vremena, ali je pri normativno netočnoj uporabi izostala učiteljeva povratna informacija ili sudionici nisu pisali ispravak. Samo je u primjeru školskih zadaća jednog sudionika učitelj dao povratnu informaciju na normativno netočnu uporabu, sudionik pisao ispravak i točno ispravio i nekon toga u novim prilikama sustavno

točno rabio promatrani oblik (21). Zabilježen je i primjer sudionika koji rabi promatrani oblik normativno netočno, potom normativno točno i ponovno netočno (20). Ovi bi rezultati mogli ići u korist zagovarateljima neučinkovitosti pružanja povratne informacije, no valja istaknuti ograničenje koje može bitno dovesti do izostanka učinkovitosti povratne informacije ako se analiza radi na korpusu školskih zadataća.

Posrijedi je veliki vremenski razmak između pisanja dviju školskih zadataća. Školska se zadataća za koju učitelj pruža povratnu informaciju piše dvaput u godini, u razmaku od šest mjeseci, te su u tom razdoblju brojni drugi čimbenici mogli utjecati (v. Bićanić, u tisku) na veću točnost ili ponovnu normativno netočnu uporabu osim učiteljeve povratne informacije. Stoga korpusi školskih zadataća u okolnostima hrvatskog školskog obrazovnog sustava nisu najpogodniji za istraživanje dugoročne učinkovitosti povratne informacije, već bi provedbu istraživanja trebalo ograničiti na više pisanih radova u kraćem vremenskom razdoblju, čime bi se mogao kontrolirati, odnosno smanjiti mogući utjecaj drugih čimbenika. No, pogodni su za utvrđivanje kratkoročne učinkovitosti, analiziranje pruženih učiteljevih povratnih informacija, analiziranje čestotnosti uporabe pojedinih normativno (ne)točnih oblika, utvrđivanje razlike u uporabi pojedinih oblika s obzirom na oblik jezičnoga izražavanja i za uočavanje promjena koje učenici ostvaruju u pisanju tijekom vremena (ako se prate pisani radovi istih učenika).

5. ZAKLJUČAK

Analiza korpusa kojom se skupno ili pojedinačno pratilo školske zadataće istih učenika tijekom više školskih godina dosad nije provedena, stoga rezultati ovog istraživanja otvaraju put drukčijem promišljanju, istraživanju i utvrđivanju smanjenja odstupanja od norme u višim razredima u odnosu na niže razrede na korpusu školskih zadataća učenika, a posljedično i ulozi učiteljeve povratne informacije u tom smanjenju ili ponavljanju istovjetnih normativno netočnih oblika. Za utvrđivanje smanjenja normativno netočne uporabe, odnosno povećanja točnosti u uporabi određenog oblika, nije dostatno znati samo koliko su puta sudionici istraživanja normativno netočno uporabili određeni oblik, već i jesu li uopće taj oblik rabili (i koji je odnos točne, odnosno netočne uporabe). Naime, bilježenje i analiziranje isključivo normativno netočne uporabe može pokazati smanjenje broja normativno netočne uporabe u učenika viših razreda u odnosu na niže, no iza takva zaključka uopće ne mora stajati stvarno smanjenje već izostanak uporabe u određenom obliku jezičnog izražavanja koji su učenici viših razreda

pisali u određenoj školskoj zadaći. Ta spoznaja pruža smjernice za oblikovanje metodologije istraživanja dugoročne učinkovitosti povratne informacije. Ako će se učenicima zadavati različiti oblici jezičnog izražavanja tijekom provedbe istraživanja, može se očekivati da sudionici neće u novom pisanom radu, kada pišu oblik jezičnog izražavanja drukčiji od prethodnog, uopće rabiti određene oblike i neće se moći donijeti zaključci o učinkovitosti povratne informacije za određeni oblik. Metodološki bi jednostavnije (i rezultatima plodonosnije) istraživanje učinkovitosti povratne informacije trebalo biti ako bi sudionici uvijek tijekom provedbe istraživanja pisali isti oblik jezičnog izražavanja. Najvažnije, predlaže se u analizi pratiti pojedinca i promjenu koju ostvaruje tijekom vremena.

LITERATURA

- Alerić, M. (2009). *Normativna morfologija u nastavi hrvatskoga jezika (Imanentna gramatika u nastavi normativne morfologije)*. Neobjavljena doktorska disertacija. Zagreb: Filozofski fakultet.
- Bitchener, J., Young, S., Cameron, D. (2005). The effect of different types of corrective feedback on ESL student writing. *Journal of Second Language Writing* 14 (3): 191–205.
- Bitchener, J. (2008). Evidence in support of written corrective feedback. *Journal of Second Language Writing* 17 (2): 102–118.
- Bitchener, J., Knoch, U. (2008). The value of written corrective feedback for migrant and international students. *Language Teaching Research* 12 (3): 409–431.
- Chandler, J. (2003). The efficacy of various kinds of error feedback for improvement in the accuracy and fluency of L2 student writing. *Journal of Second Language Writing* 12 (3): 267–296.
- Connors, R., Lunsford, A. (1988). Frequency of Formal Errors in Current College Writing, or Ma and Pa Kettle Do Research. *College Composition and Communication* 39 (4): 395–409.
- Ellis, R., Sheen, Y., Murakami, M., Takashima, H. (2008). The effects of focused and unfocused written corrective feedback in an English as a foreign language context. *System* 36 (3): 353–371.
- Ferris, D. (2006). Does error feedback help student writers? New evidence on the short- and long-term effects of written error correction, u *Feedback in second language writing: Contexts and issues*, ed. Hyland, K., Hyland, F. (Cambridge: Cambridge University Press): 81–104.
- Haswell, R. H. (1983). Minimal marking. *College English* 45 (6): 600–604.

- Jelaska, Z., Bjedov, V. (2015). Pogreške ili promjene – ovladanost odabranim hrvatskim morfosintaktičkim sadržajima učenika završnoga razreda osnovne škole. *Jezikoslovlje* 16 (2/3): 227–252.
- Lalande, J. F. II. (1982). Reducing composition errors: An experiment. *Modern Language Journal* 66: 140–149.
- Robb, T., Ross, S., Shortreed, I. (1986). Salience of Feedback on Error and Its Effect on EFL Writing Quality. *TESOL Quarterly* 20 (1): 83–95.
- Rosandić, D. (2002). *Od slova do teksta i metateksta*. Zagreb: Profil.
- Semke, H. (1984). The effects of the red pen. *Foreign Language Annals* 17 (3): 195–202.
- Sović, I. (1967). Neka zapažanja o učeničkoj pismenosti. *Jezik* 15 (1): 22–29.
- Težak, S. (1998) *Teorija i praksa nastave hrvatskoga jezika 2*. Zagreb: Školska knjiga.
- Travinić, R. (1957/1958). Jedno mišljenje o obradi pravopisa u srednjoj školi. *Jezik* 6: 22–24.
- Truscott, J. (2007). The effect of error correction on learners' ability to write accurately. *Journal of Second Language Writing* 16 (4): 255–272.
- Van Beuningen, C. G., De Jong, N. H., Kuiken, F. (2008). The effect of direct and indirect corrective feedback on L2 learners' written accuracy. *ITL International Journal of Applied Linguistics* 156 (1): 279–296.
- Visinko, K. (2010). *Jezično izražavanje u nastavi Hrvatskoga jezika – pisanje*. Zagreb: Školska knjiga.

Jasna Bićanić
University of Zagreb
University of Rijeka

NORM-(NON)DEVIANT FORM – THE STARTING POINT AND END POINT OF FEEDBACK EFFECTIVENESS RESEARCH

Summary

Research on written students' assignments collectively displays the most common types of norm-deviant forms (Travinić, 1957/1958; Rosandić, 2002; Alerić, 2009). With the aim of their reduction and elimination, the application of different feedback strategies is proposed in the teaching methodology literature. In order to determine the effectiveness of the teacher's feedback, the use of norm-(non)deviant forms in written assignments of the same students was recorded longitudinally. Due to its broad scope, the analysis was focused on the use of the 1st p. sing. aorist form of the verb *biti* ('be').

The analysis comprised six written assignments of the same primary school students (N=44). The descriptive analysis has determined that the observed form is rarely used and

that the overall use of the 1st p. sing. aorist form of the verb *biti* ('be') differs depending on the writing genre assigned to the students. In relation to teacher feedback, it has been determined that it is not given for all norm-deviant uses (22/36). When it comes to the transient nature of feedback effectiveness, the results have shown that most norm-deviant uses of the conditional 1st p. sing. aorist form of the verb *biti* ('be') that were pointed out in the teacher's feedback were also corrected during the written assignment revision stage (14/16). Qualitative analysis of individual uses of the observed form over time has demonstrated the complexity of making inferences about long-term (in)effectiveness of feedback on the basis of a written assignment corpus. An important limitation, which may be the reason why no effectiveness of feedback is observed if the analysis is performed on a corpus of written assignments, is the time interval between the two written assignments, where many other factors may have been responsible for an increase in correct or repeated use of norm-deviant forms apart from teacher feedback. However, corpora are convenient for determining short-term effectiveness, teacher feedback analysis, the frequency of use of certain norm-(non)deviant forms, and for observing changes in students' writing over time (if assignments of the same students are compared).

Key words: feedback effectiveness research, first language research, norm-(non)deviant form, feedback, written assignment.

Primljeno: 27. 5. 2022
Prihvaćeno: 15. 7. 2022.